

معاونت برنامه ریزی و اقتصادی
دفتر امور اقتصادی

بررسی عملکرد اجرای سیاست قیمت تضمینی محصول جو در بورس کالای ایران

گزارش شماره ۲:

فروردین ۱۳۹۶

شناسه گزارش

عنوان گزارش	گزارش تحلیلی اجرای سیاست قیمت تضمینی محصول جو در بورس کالای ایران
پدید آورنده	وزارت جهادکشاورزی (معاونت برنامه ریزی و اقتصادی)
تهیه و تنظیم	دفتر امور اقتصادی
تدوین کننده	لیلا عزیزی
ناظر و تأییدکننده نهایی	دکتر محمد خالدی
واژگان کلیدی	قیمت تضمینی، جو، بورس کالای ایران
تاریخ انتشار	سال ۱۳۹۶
شماره گزارش	۲
تعداد صفحات	۱۷ص

خلاصه اجرایی

در سال ۱۳۸۹ برای رفع مشکلات حاصل از خرید تضمینی محصولات کشاورزی و نیز تداوم سیاست‌های حمایتی بخش کشاورزی و همچنین ارتقاء بهره‌وری محصولات در این بخش، قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی تصویب شد. براساس ماده ۳۳ این قانون، از آن سال به بعد دولت می‌بایست در قالب بودجه‌های سنواتی، اعتبار موردنیاز برای سیاست قیمت تضمینی را نیز پیش‌بینی نماید. در راستای این قانون و پس از ابلاغ دستورالعمل اجرایی آن توسط وزارت جهادکشاورزی، پیش‌نویس مصوبه شامل فهرست و قیمت تضمینی پیشنهادی محصولات کشاورزی و دامی قابل معامله در سال ۹۴ با هماهنگی شرکت بورس کالای ایران تعیین گردید. در نهایت طی مصوبه شماره ۲۲۰۷۸/ت/۵۱۲۸۵ هـ مورخ ۹۴/۲/۲۷ هیات محترم وزیران، دو محصول ذرت و جو جهت عرضه در بورس تعیین و مورد تصویب قرار گرفت. در سال ۱۳۹۴، براساس مصوبه شماره ۲۲۰۷۸/ت/۵۱۲۸۵ هـ مورخ ۹۴/۲/۲۷ هیات محترم وزیران، دو محصول جو و ذرت بصورت پایلوت در استانهای کرمانشاه و خوزستان با روش گواهی سپرده کالایی در بورس کالای ایران معامله گردید. در این راستا، عرضه محصول جو در بورس کالای ایران از تاریخ ۹۴/۳/۱۸ آغاز و تا ۹۴/۵/۷ بمیزان ۲۲۵ تن معامله گردید و از قیمت ۸۰۰۰ ریال الی ۸۵۰۰ ریال در نوسان قیمت به ازای هر کیلوگرم بوده و ارزش کل معاملات بالغ بر ۱/۸ میلیاردریال در بورس به ثبت رسانده شده است.

در سال ۱۳۹۵، طی مصوبه شماره ۱۳۱۹۵/ت/۵۲۹۶۵ هـ مورخ ۹۵/۲/۷ هیات محترم وزیران و به پیشنهاد وزارت متبوع، محصولات جو و ذرت در کلیه استانها بمنظور عرضه در بورس کالای ایران تعیین و مورد تصویب قرار گرفت. محصول جو در استانهای تهران، کردستان و قزوین به روش گواهی سپرده کالایی و سایر استانها به روش بازار فیزیکی انجام گردید. برآورد میزان تولید جو در سال ۹۵ معادل ۳۱۳۵ هزارتن بوده است که از این مقدار برای عرضه در بورس کالای ایران از تاریخ ۹۵/۲/۱ آغاز و تا ۹۵/۷/۱۵ جمعا بمیزان ۱۱۴۵۶ هزارتن به ارزش ۱۱۳۶۷٫۶۸ میلیاردریال معادل ۳۷ درصد از میزان تولید بصورت بازار فیزیکی و گواهی سپرده کالایی از ۶۵۹۷۰ نفرکشاورز و ۴۶۴ مراکز خرید معامله گردید.

با توجه به تجربه دو سال گذشته، از مهمترین چالش‌های عرضه جو در بازار بورس می‌توان به تفاوت زیاد قیمت جو در بازار آزاد با قیمت تضمینی مصوب، عدم تامین به موقع تسهیلات مورد انتظار بازارسازها، عدم تامین به موقع منابع مالی برای پرداخت مابه‌التفاوت عرضه در بورس و قیمت تضمینی، نبود زیرساخت در استانها از جمله نبود انبارهای استاندارد در شهرستانها، تاخیر در پرداخت به حساب کشاورزان از سوی کارگزاری‌های بورس کالا، کمبود کارکنان برای انجام عملیات بانکی مربوطه از سوی بانک کشاورزی شعبه بورس کالا، محدودیت در تامین انبار در بعضی از استانها، عدم توانایی کارخانجات طرف قرارداد در ارائه تضامین مورد نظر بورس، و غیره اشاره نمود.

با توجه به تجربه کشورهای موفق در زمینه توسعه بازار محصولات کشاورزی و تجربه چند دهه خرید تضمینی محصولات راهبردی در ایران، در چند سال اخیر سیاست‌گزاران و برنامه‌ریزان بخش کشاورزی را مصمم به جایگزینی سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی محصولات کشاورزی نموده است. به طور خلاصه، مزایای جایگزینی سیاست قیمت تضمینی بجای خرید تضمینی محصولات کشاورزی از طریق مکانیسم بورس کالای ایران را می‌توان قانونمند، سازمان یافته و شفاف بودن بورس کالای برای تسهیل داد و ستد، رسیدن سود واقعی به تولیدکنندگان، کشف عادلانه و واقعی قیمت ها، کاهش نقش دولت در تعیین دستوری قیمت ها، کاهش هزینه های حمایتی دولت، حذف واسطه‌های پرشمار و افزایش انگیزه برای تولید کالاهای کشاورزی، فعال کردن بخش خصوصی و تعاونی ها عنوان نمود.

با توجه به ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، از تاریخ تصویب قانون مذکور، علاوه بر اجرای قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی، در قالب بودجه های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار می‌شود. برای اساس این ماده:

- تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصولات خود را در بازار بورس تخصصی کالاهای کشاورزی عرضه نمایند. در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت، مابه‌التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت می‌گردد.
- وزارت جهاد کشاورزی مکلف است هر ساله متناسب با شرایط تولید و بازار، محصولات تحت سیاست خرید و قیمت تضمینی را انتخاب و اعلام نماید.
- آئین نامه اجرائی این ماده حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

در راستای اجرای سیاست قیمت تضمینی موضوع ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی و آیین نامه اجرائی آن، در سال ۹۴ محصولات جو و ذرت بصورت پایلوت در استانهای خوزستان و کرمانشاه و به صورت گواهی سپرده کالایی در بورس کالای ایران با موفقیت معامله گردید.

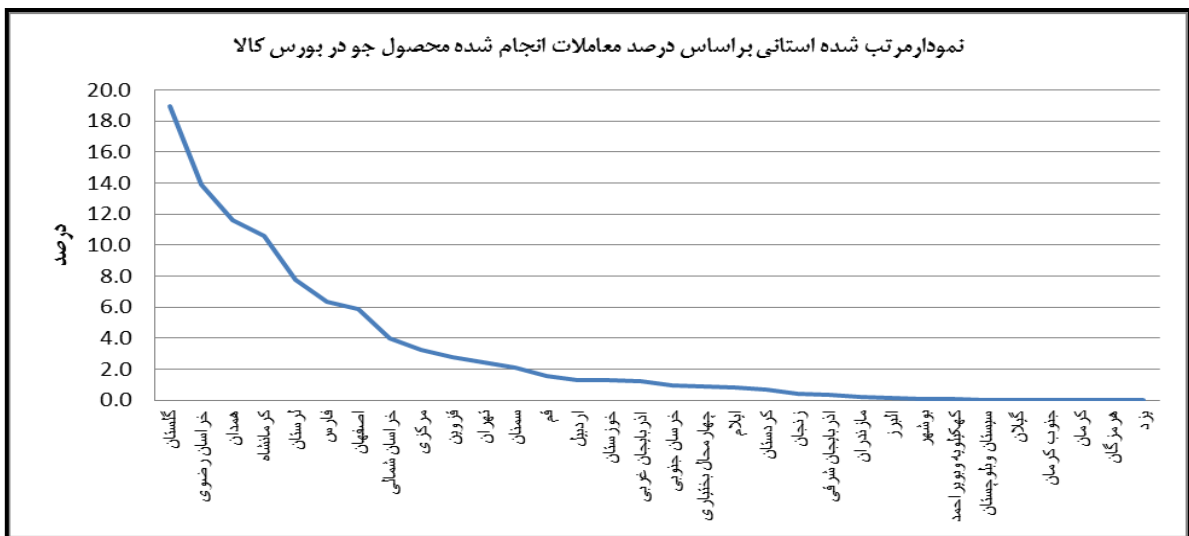
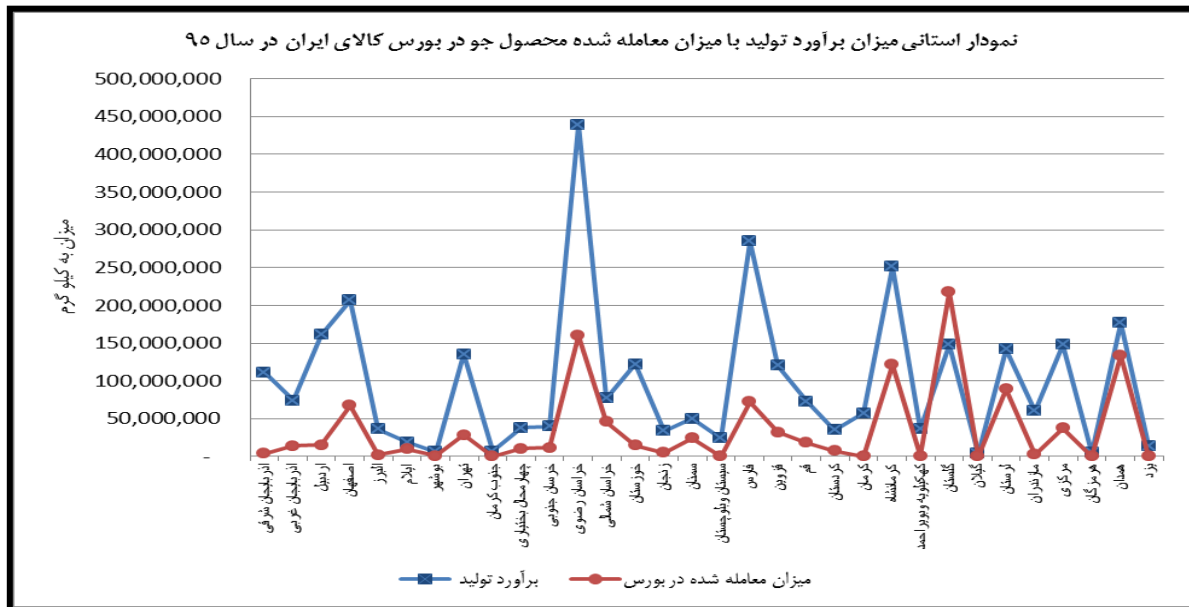
در سال ۹۴، محصول جو بصورت پایلوت در استان خوزستان برای عرضه در بورس کالای ایران، از تاریخ ۹۴/۳/۱۸ آغاز و تا ۹۴/۵/۷ بمیزان ۲۲۵ تن معامله گردید و از قیمت ۸۰۰۰ ریال الی ۸۵۰۰ ریال در نوسان قیمت به ازای هر کیلوگرم بوده و ارزش کل معاملات بالغ بر ۱/۸ میلیارد ریال در بورس به ثبت رسانده شده است. لذا، با در نظر گرفتن قیمت ۹۲۰۰ ریال بعنوان قیمت تضمینی جو اعلام شده توسط دولت و نیز احتساب حدود ۲۸۰ ریال هزینه های استانداردسازی، توزین و انبارداری به ازای هر کیلوگرم در کنار هزینه های معاملاتی در بورس، کل مبلغ مابه‌التفاوت پرداخت شده به کشاورزان حدود ۳۲۰ میلیون ریال بوده است.

برهمن اساس طی مصوبه شماره ۱۳۱۹۵/ت/۵۲۹۶۵ هـ مورخ ۹۵/۲/۷ هیات محترم وزیران به پیشنهاد وزارت متبوع طی نامه شماره ۰۲۰/۳۷۴۱۱ مورخ ۹۴/۱۲/۱۵، محصولات جو و ذرت در کلیه استانها بمنظور عرضه در بورس کالای ایران تعیین و مورد تصویب قرار گرفت.

در این گزارش عملکرد اجرای سیاست قیمت تضمینی و عرضه محصولات جو و ذرت در بورس کالا ارایه شده است.

۲- بررسی میزان تولید و عرضه جو در بورس

برآورد میزان تولید در سال ۱۳۹۵ معادل ۳۱۳۵ هزارتن بوده که از این میزان ۱۱۴۶٫۶ هزارتن معادل ۳۷ درصد از برآورد تولید در بورس کالای ایران معامله شده است. در جدول ۱ برآورد تولید و مقدار معاملات انجام شده جو در بورس کالای ایران ارائه شده است. در نمودارهای زیر نیز اطلاعات ارائه شده در جدول به صورت نموداری نمایش داده شده است. بر اساس اطلاعات ارائه شده، بیشترین میزان تولید محصول جو در استانهای خراسان رضوی، فارس، کرمانشاه و اصفهان به ترتیب ۴۳۹، ۲۸۵، ۲۵۱، ۲۰۷ هزارتن می باشد و بیشترین معاملات محصول یادشده در بورس کالای ایران در استانهای گلستان، خراسان رضوی، همدان و کرمانشاه به ترتیب ۲۱۷٫۶، ۱۵۹٫۶، ۱۳۳٫۵ و ۱۲۱٫۷ هزارتن انجام شده است.

جدول ۱- برآورد تولید و مقدار معاملات انجام شده جو در بورس کالای ایران

ردیف	نام استان	برآورد تولید (کیلوگرم)	مقدار معامله شده در بورس کالای ایران (کیلوگرم)	درصد جو معامله شده در بورس نسبت به برآورد تولید
۱	آذربایجان شرقی	۱۱۱,۰۰۰,۰۰۰	۳,۸۹۶,۰۰۰	۴
۲	آذربایجان غربی	۷۴,۰۰۰,۰۰۰	۱۳,۷۹۰,۰۰۰	۱۹
۳	اردبیل	۱۶۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۵,۰۳۰,۰۰۰	۹
۴	اصفهان	۲۰۷,۰۰۰,۰۰۰	۶۷,۴۶۲,۰۰۰	۳۳
۵	البرز	۳۶,۰۰۰,۰۰۰	۱,۸۲۹,۰۰۰	۵
۶	ایلام	۱۹,۰۰۰,۰۰۰	۹,۵۷۱,۰۰۰	۵۰
۷	بوشهر	۶,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۱۰,۰۰۰	۱۸
۸	تهران	۱۳۵,۰۰۰,۰۰۰	۲۸,۲۵۲,۰۰۰	۲۱
۹	جنوب کرمان	۷,۰۰۰,۰۰۰	-	۰
۱۰	چهارمحال بختیاری	۳۸,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۵۸۲,۰۰۰	۲۸
۱۱	خراسان جنوبی	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۱,۳۹۰,۰۰۰	۲۸
۱۲	خراسان رضوی	۴۳۹,۰۰۰,۰۰۰	۱۵۹,۶۷۰,۰۰۰	۳۶
۱۳	خراسان شمالی	۷۷,۰۰۰,۰۰۰	۴۵,۸۳۳,۰۰۰	۶۰
۱۴	خوزستان	۱۲۲,۰۰۰,۰۰۰	۱۴,۷۲۷,۰۰۰	۱۲
۱۵	زنجان	۳۴,۰۰۰,۰۰۰	۵,۲۱۵,۰۰۰	۱۵
۱۶	سمنان	۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۴,۴۵۵,۰۰۰	۴۹
۱۷	سیستان و بلوچستان	۲۴,۰۰۰,۰۰۰	۸۷,۰۰۰	۰
۱۸	فارس	۲۸۵,۰۰۰,۰۰۰	۷۲,۵۰۳,۰۰۰	۲۵
۱۹	قزوین	۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۲,۱۶۹,۰۰۰	۲۷
۲۰	قم	۷۳,۰۰۰,۰۰۰	۱۷,۹۹۱,۰۰۰	۲۵
۲۱	کردستان	۳۵,۰۰۰,۰۰۰	۷,۷۱۲,۰۰۰	۲۲
۲۲	کرمان	۵۷,۰۰۰,۰۰۰	-	۰
۲۳	کرمانشاه	۲۵۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۲۱,۷۲۶,۰۰۰	۴۸
۲۴	کهگیلویه و بویراحمد	۳۶,۰۰۰,۰۰۰	۸۷۸,۰۰۰	۲
۲۵	گلستان	۱۴۸,۰۰۰,۰۰۰	۲۱۷,۶۵۵,۰۰۰	۱۴۷
۲۶	گیلان	۴,۰۰۰,۰۰۰	۱۷,۰۰۰	۰
۲۷	لرستان	۱۴۲,۰۰۰,۰۰۰	۸۹,۱۶۷,۰۰۰	۶۳
۲۸	مازندران	۶۰,۰۰۰,۰۰۰	۲,۸۱۶,۰۰۰	۵
۲۹	مرکزی	۱۴۸,۰۰۰,۰۰۰	۳۷,۵۷۱,۰۰۰	۲۵
۳۰	هرمزگان	۵,۰۰۰,۰۰۰	-	۰
۳۱	همدان	۱۷۷,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۳,۵۲۳,۰۰۰	۷۵
۳۲	یزد	۱۴,۰۰۰,۰۰۰	-	۰
	جمع کل	۳,۱۳۵,۰۰۰,۰۰۰	۱,۱۴۶,۶۲۲,۰۰۰	۳۷

ماخذ: سامانه شرکت پشتیبانی امور دام کشور

۳- دستورالعمل اجرایی قیمت تضمینی

مقام عالی وزارت متبوع طی نامه شماره ۰۲۰/۶۵۳۲ مورخ ۹۵/۳/۱۲ اجرای سیاست قیمت تضمینی در استانهای کردستان، تهران و قزوین بصورت گواهی سپرده کالایی و در سایر استانها به روش عرضه فیزیکی را ابلاغ و همچنین دستورالعمل اجرایی نیز طی نامه شماره ۰۲۰/۳۸۶۴۸ مورخ ۹۴/۱۲/۲۶ به شرکت پشتیبانی امور دام کشور اعلام گردید. فرآیند اجرایی در هر یک از دو روش اشاره شده به صورت ذیل می‌باشد.

۳-۱- فرآیند اجرای گواهی سپرده کالایی

کشاورز

- مراجعه به کارگزاری جهت اخذ کد معاملاتی
- مراجعه به انبارهای پذیرشده جهت تحویل بار
- تأیید اطلاعات مندرج در سپرده کالایی
- مراجعه به کارگزاری و ارائه گواهی سپرده کالایی جهت عرضه در بورس
- مراجعه به نهاد ذیربط جهت اخذ مابه التفاوت

انباردار

- ارزیابی و تعیین درجه کیفیت محصول
- ثبت در سامانه صدور گواهی سپرده کالایی
- صدور گواهی سپرده کالایی

کارگزار فروشنده

- بررسی مدارک و تکمیل فرمها
- عرضه گواهی سپرده کالایی در بورس کالای ایران

بورس کالای ایران

- بررسی مدارک و صدور کد معاملاتی
- فروش محصول در بورس کالا : آیا قیمت کشف شده کمتر از قیمت تضمینی می باشد؟
 - **بله:** تسویه تا ۷۲ ساعت پس از انجام معامله و واریز وجه به حساب کشاورز و معرفی کشاورز به وزارت جهادکشاورزی جهت اخذ مابه التفاوت
 - **خیر:** تسویه تا ۷۲ ساعت پس از انجام معامله و واریز وجه به حساب کشاورز

بانک

- پرداخت مابه التفاوت
- پرداخت وجه به کشاورز

۳-۲- فرآیند اجرای بازار فیزیکی

در این روش کشاورز محصول خود را به مابشری که توسط دولت تعیین می‌شود تحویل می‌دهد و مابشر از طرف کشاورز آن را روی تابلو بورس به خریداران می‌فروشد. وجه کالا نیز به حساب کشاورز واریز می‌شود. در صورتی که قیمت فروش در بورس کمتر از قیمت تضمینی اعلام شده توسط دولت باشد، دولت مکلف است مابه‌التفاوت را به عنوان یارانه نقدی به کشاورز پرداخت نماید.

۴- دستگاہهای اقدام کننده و وظایف آنها

وزارت جهادکشاورزی (معاونت برنامه ریزی و اقتصادی، معاونت بازرگانی و صنایع کشاورزی، سازمان مرکزی تعاون روستایی)، شرکت پشتیبانی امور دام، سازمان جهاد کشاورزی استانها، صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی و شرکت بورس کالای ایران دستگاہهای اصلی در فرآیند عرضه جو در بازار بورس می‌باشند. وظایف هر کدام از این دستگاہها به صورت ذیل می‌باشد.

– شرکت پشتیبانی امور دام کشور:

- تشخیص کمی و کیفی محصول جو تحویلی براساس دستورالعمل
- عدم عرضه محصول جو در بازار برای جلوگیری از ایجاد دوگانگی قیمت از طریق بورس
- اطلاع رسانی به پشتیبانی امور دام استانها
- اعمال تمهیدات و اقدامات لازم نسبت به نظارت کامل بر روند اجرای فرایند
- مسئولیت اتخاذ تدابیر لازم بمنظور ممیزی و تشخیص جو خارجی
- جلوگیری از اختلاط جو خارجی و جو داخلی

– سازمان جهادکشاورزی استانها:

- تهیه فهرست کشاورزان جو کار هرمنطقه (مشخصات سجلی برای اخذ گواهی بورس در استانهای گواهی سپرده کالایی، کدملی، شماره حساب، سطح زیرکشت و میزان جو تحویلی)
- اطلاع رسانی به مدیریت جهاد کشاورزی شهرستانها

– سازمان مرکزی تعاون روستایی:

- مباشر پذیرش انبارها(تامین انبارهای موردنیاز طبق ضوابط و نیاز اعلام شده توسط بورس کالای ایران)
- اطلاع رسانی به اتحادیه تعاون روستایی در استانها

– صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی:

- همکاری در خرید محصول بعنوان بازار ساز

– معاونت امور زراعت و حوزه امور بازرگانی و صنایع کشاورزی:

- نظارت بر اجرای ابلاغیه شماره ۰۲۰/۳۸۶۴۸ مورخ ۹۴/۱۲/۲۶ مقام عالی وزارت

معاونت برنامه ریزی و اقتصادی:

- پیگیری تامین اعتبار مابه التفاوت قیمت معامله شده در بورس کالا و قیمت تضمینی
- پیگیری تامین اعتبار برای بازار سازها

۵- عملکرد عرضه جو در بورس

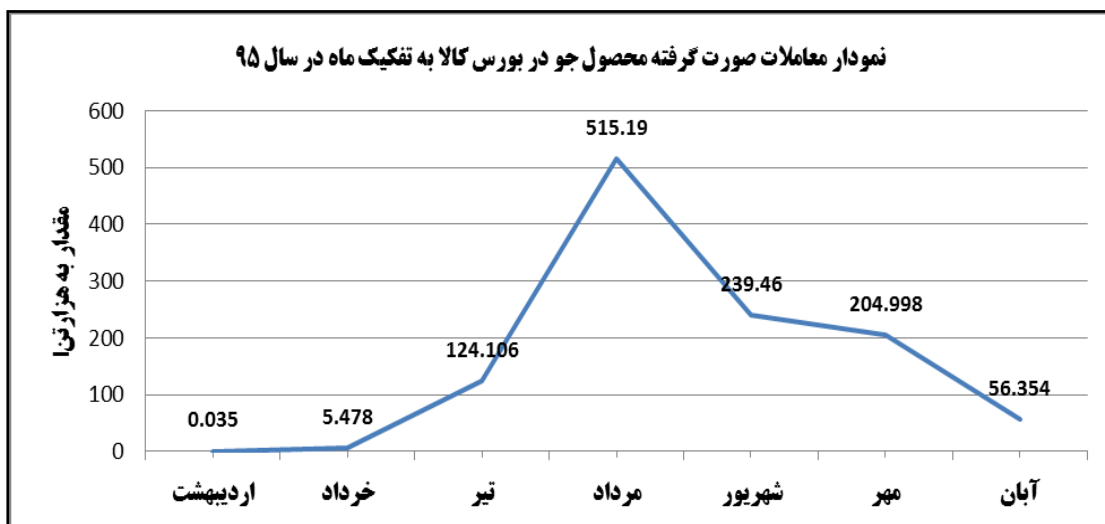
برآورد میزان تولید جو در سال ۱۳۹۵ معادل ۳۱۳۵ هزارتن بوده است که از این مقدار برای عرضه در بورس کالای ایران از تاریخ ۹۵/۲/۱ آغاز و تا ۹۵/۷/۱۵ جمعا بمیزان ۱۱۴۵,۶ هزارتن به ارزش ۱۱۳۶۷,۶۸ میلیاردریال معادل ۳۷ درصد از میزان تولید بصورت بازار فیزیکی و گواهی سپرده کالایی از ۶۵۹۷۰ نفرکشاورز و ۴۶۴ مراکز خرید معامله گردید. لذا با درنظر گرفتن قیمت ۱۰۰۲۸ ریال بعنوان قیمت تضمینی جو اعلام شده توسط دولت و هزینه های تبعی در سپرده کالایی شامل هزینه های انبارداری (توزین، آزمایشگاه(تعیین رطوبت، افت و کنترل کیفی محصول)، اجاره انبار ، بیمه و کسری انبار) و هزینه کارمزد معامله در بورس می باشد. هزینه های انبارداری نیز احتساب ۵۰ ریال هزینه های اولیه و ثابت و به ازای هر روز نگهداری در انبارها ۲ریال با رعایت دقیق قوانین و مقررات مربوط توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به شماره ۵۶۹۶۰۵ مورخ ۹۵/۳/۳۰ تعیین گردیده است.

باتوجه به اینکه برداشت جو در نیمه اول سال صورت می گیرد و عمده مصرف محصول یادشده در نیمه دوم سال بوده و نقدینگی مکفی برای حدود ۶ ماه ذخیره سازی محصول مزبور در اختیار بخش خصوصی و تعاونی نمی باشد و همچنین تسهیلات بانکی از یک طرف محدود و از طرف دیگر مستلزم هزینه و افزایش قیمت تمام شده می باشد لذا خریداران سعی دارند فاصله خرید تا مصرف را کوتاه نموده و حتی الامکان خرید خود را با تاخیر انجام دهند. همانطور که در جدول ذیل مشهود می باشد بیشترین معاملات انجام شده از مردادماه شروع شده است (جدول ۲).

جدول ۲- میزان جو معامله شده در بورس کالا به تفکیک ماه (هزارتن)

اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	جمع کل
۰,۰۳۵	۵,۴۷۸	۱۲۴,۱۰۶	۵۱۵,۱۹۰	۲۳۹,۴۶۰	۲۰۴,۹۹۸	۵۶,۳۵۴	۱۱۴۵,۶

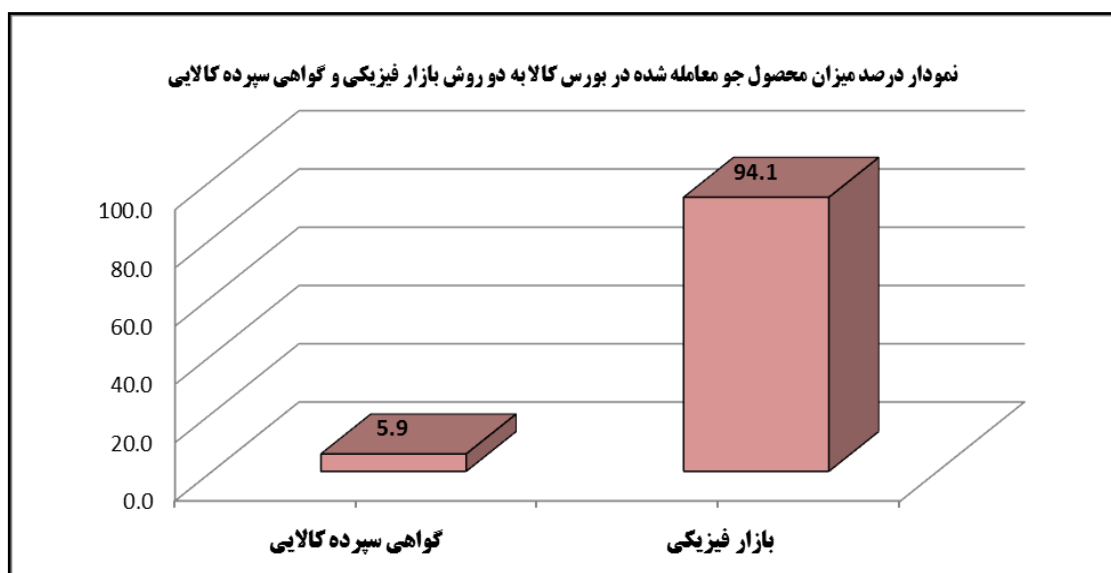
ماخذ: سامانه شرکت پشتیبانی امور دام کشور

جدول ۳- مجموع معاملات صورت گرفته محصول جو در بورس کالای ایران

عنوان	حجم معاملات (هزارتن)	کل مبلغ مابه التفاوت (میلیاردریال)	قیمت میانگین (کیلوگرم/ریال)
گواهی سپرده کالایی	۶۸,۱۳۳	۱۷۱,۰۲۳	۷۳۱۰
بازار فیزیکی	۱۰۷۷,۴۸۸	۳۳۱۵,۳۵۵	۶۹۳۶
جمع کل	۱۱۴۵,۶۲۱	۳۳۸۶,۳۷۸	۶۹۵۸

ماخذ: سامانه شرکت پشتیبانی امور دام کشور

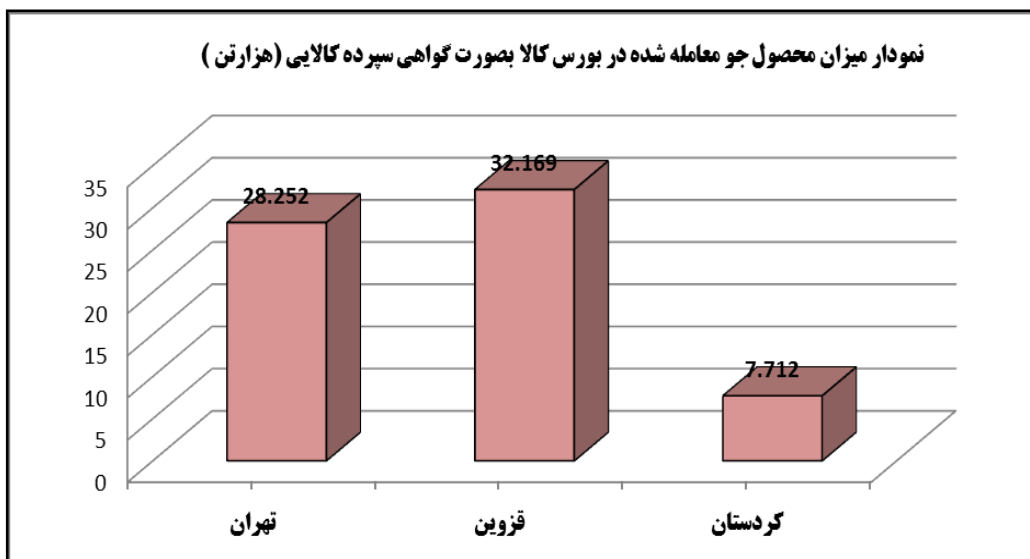
۵-۱- عرضه جو در بورس به صورت گواهی سپرده کالایی:

محصول جو در استانهای تهران، قزوین و کردستان بصورت گواهی سپرده کالایی جمعا بمیزان ۶۸,۱۳۳ هزارتن و با میانگین قیمت ۷۳۲۰ریال معامله گردیده است. حدود ۹۷ درصد از خرید توسط شرکت پشتیبانی امور دام انجام شده است. ثبات نسبی قیمت در استانها مشهود می باشد. بیشترین سهم خرید توسط شرکت پشتیبانی امور دام صورت گرفته است (جدول ۴).

جدول ۴- حجم معاملات، مبلغ مابه التفاوت و میانگین قیمت گواهی سپرده کالایی در بورس کالا

نام استان	حجم معاملات(هزارتن)	مبلغ مابه التفاوت (میلیاردریال)	میانگین قیمت (ریال)
تهران	۲۸,۲۵۲	۷۰,۶۸۶	۷۳۰۰
قزوین	۳۲,۱۶۹	۸۱,۳۴۲	۷۳۲۲
کردستان	۷,۷۱۲	۱۸,۹۹۵	۷۳۰۰
جمع	۶۸,۱۳۳	۱۷۱,۰۲۳	۷۳۱۰

ماخذ: شرکت پشتیبانی امور دام کشور

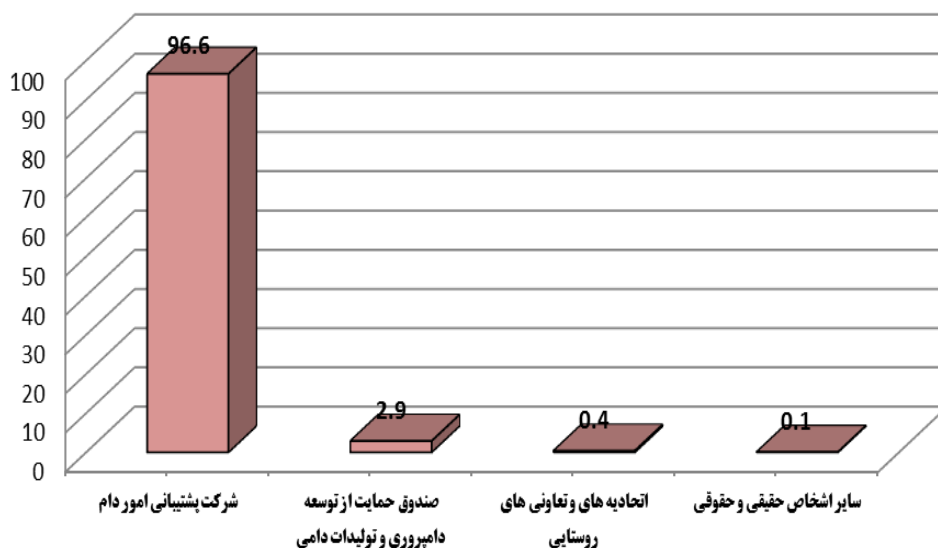

جدول ۵- خریداران در گواهی سپرده کالایی

ردیف	عنوان	میزان خرید (هزار تن)	درصد نسبت به کل
۱	شرکت پشتیبانی امور دام	۶۵,۷۹۷	۹۶,۶
۲	صندوق حمایت از توسعه دامپروری و تولیدات دامی	۲,۰۰۰	۲,۹
۳	اتحادیه های و تعاونی های روستایی	۰,۳۰۰	۰,۴
۴	سایر اشخاص حقیقی و حقوقی	۰,۰۳۶	۰,۱
	جمع کل	۶۸,۱۳۳	۱۰۰

ماخذ: شرکت پشتیبانی امور دام کشور

نمودار درصد میزان محصول جو خریداری شده به تفکیک خریداران در بورس کالا به روش گواهی سپرده کالایی

جدول ۶- فهرست انبارهای استان تهران

ظرفیت / تن	نام انبار
۵۰۰۰۰	مجتمع انبارهای امین آباد
۵۰۰۰	تعاونی مرغداران ورامین
۲۲۰۰۰	غنی آباد
۵۰۰۰	تعاونی خوراک دام سعیدآباد
۳۰۰۰	تعاونی روستایی مهر اسلامشهر
۸۵۰۰۰	جمع

جدول ۷- فهرست انبارهای استان قزوین

ظرفیت / تن	نام انبار
۵۰۰۰	تعاون روستایی نصر
۴۰۰۰	اتحادیه تعاون روستایی بوئین زهرا
۸۰۰۰	مجتمع انباری شهید بابایی
۱۰۰۰۰	گلوکزان
۲۲۰۰	پرهام
۲۹۲۰۰	جمع

جدول ۸- فهرست انبارهای استان کردستان

ظرفیت / تن	نام انبار
۴۰۰۰	پشتیبانی امور دام
۳۰۰۰	گستر زاگرس
۲۰۰۰	تعاونی روستایی کامیاران
۱۰۰۰	تعاونی تولیدی چهاردولی
۱۰۰۰۰	جمع

ماخذ: سایت شرکت بورس کالای ایران

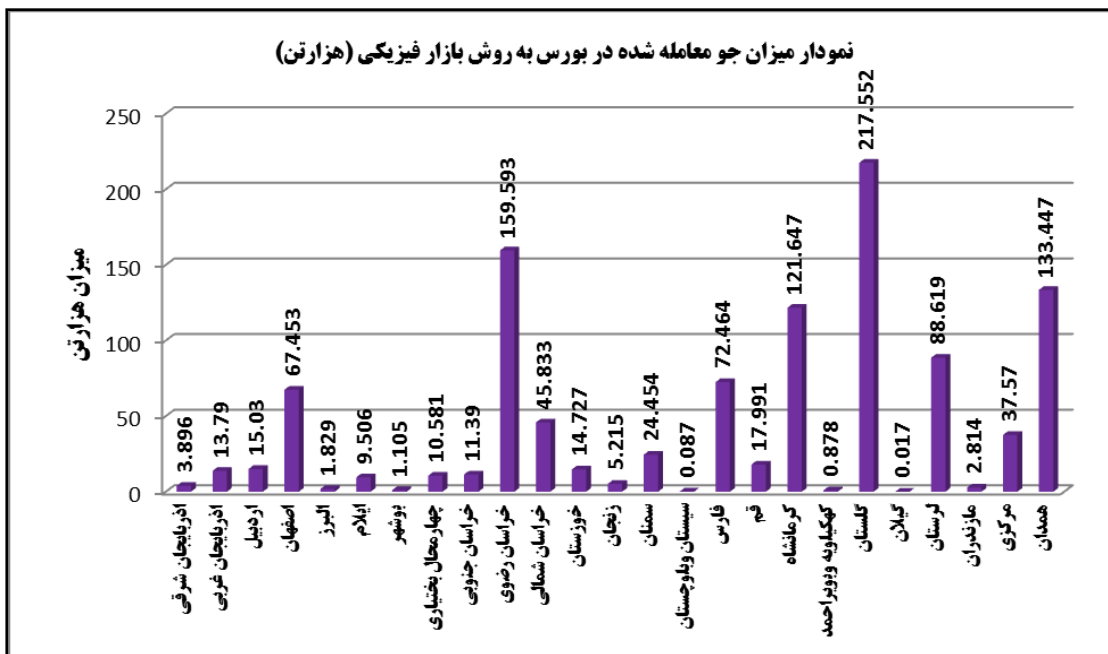
۵-۲- عرضه جو در بورس به صورت بازار فیزیکی

در بازار فیزیکی بمیزان ۱۰۷۸,۴ هزارتن با میانگین قیمت ۶۹۳۶ ریال در ۲۵ استان کشور صورت گرفته که کمترین قیمت معادل ۶۵۵۷ ریال در استان خوزستان و بیشترین قیمت معادل ۷۲۳۵ ریال در استان خراسان جنوبی معامله گردید که بشرح جدول ذیل می باشد. همچنین بیشتر حجم معامله شده در بورس کالا در استانهای گلستان، خراسان رضوی، همدان و کرمانشاه و کمترین حجم معامله شده در استانهای گیلان، سیستان و بلوچستان، کهگیلویه و بویراحمد و بوشهر بوده است (جدول ۹).

جدول ۹- حجم معاملات، مبلغ مابه التفاوت و میانگین قیمت بازار فیزیکی در بورس کالا

ردیف	نام استان	حجم معاملات (هزارتن)	مبلغ مابه التفاوت (میلیاردریال)	قیمت میانگین (ریال)
۱	اذربایجان شرقی	۳,۸۹۶	۱۰,۶۹۰	۷۱۲۵
۲	اذربایجان غربی	۱۳,۷۹۰	۳۷,۴۹۸	۷۰۹۹
۳	اردبیل	۱۵,۰۳۰	۴۳,۶۳۰	۷۰۰۵
۴	اصفهان	۶۷,۴۵۳	۱۹۷,۳۱۹	۷۰۲۹
۵	البرز	۱,۸۲۹	۵,۰۴۱	۷۰۶۰
۶	ایلام	۹,۵۰۶	۲۹,۹۶۶	۶۷۷۳
۷	بوشهر	۱,۱۰۵	۳,۵۷۸	۶۷۰۳
۸	چهارمحال بختیاری	۱۰,۵۸۱	۳۱,۲۱۲	۷۰۰۴
۹	خراسان جنوبی	۱۱,۳۹۰	۳۱,۴۸۲	۷۲۳۵
۱۰	خراسان رضوی	۱۵۹,۵۹۳	۴۵۵,۲۳۲	۷۱۴۸
۱۱	خراسان شمالی	۴۵,۸۲۳	۱۳۷,۸۸۸	۶۹۹۳
۱۲	خوزستان	۱۴,۷۲۷	۴۸,۸۶۱	۶۵۵۷
۱۳	زنجان	۵,۲۱۵	۱۵,۱۳۸	۶۹۸۳
۱۴	سمنان	۲۴,۴۵۴	۷۱,۷۵۱	۷۰۴۹
۱۵	سیستان و بلوچستان	۰,۰۸۷	۰,۲۳۹	۷۱۴۸
۱۶	فارس	۷۲,۴۶۴	۲۱۰,۵۷۸	۷۰۹۶
۱۷	قم	۱۷,۹۹۱	۵۱,۷۶۵	۷۰۳۵
۱۸	کرمانشاه	۱۲۱,۶۴۷	۳۶۲,۰۵۴	۶۹۰۳
۱۹	کهگیلویه و بویراحمد	۰,۸۷۸	۲,۵۹۹	۶۸۸۳
۲۰	گلستان	۲۱۷,۵۵۲	۷۰۶,۱۸۴	۶۶۴۷
۲۱	گیلان	۰,۰۱۷	۰,۰۵۷	۶۶۷۸
۲۲	لرستان	۸۸,۶۱۹	۲۵۸,۴۶۵	۷۰۴۵
۲۳	مازندران	۲,۸۱۴	۸,۹۰۸	۶۶۷۹
۲۴	مرکزی	۳۷,۵۷۰	۱۰۷,۴۰۵	۶۹۱۳
۲۵	همدان	۱۳۳,۴۴۷	۳۸۷,۹۱۱	۶۹۲۵
	جمع	۱۰۷۸,۴	۳۳۱۵,۳۵۵	۶۹۳۶

ماخذ: شرکت پشتیبانی امور دام کشور

جدول ۱۰- خریداران در بازار فیزیکی

ردیف	عنوان	میزان خرید (هزارتن)	درصد نسبت به کل
۱	شرکت پشتیبانی امور دام	۲۹۸,۲۸۷	۲۷,۷
۲	اتحادیه های و تعاونی های روستایی	۲۷۰,۰۶۶	۲۵,۱
۳	صندوق حمایت از توسعه دامپروری و تولیدات دامی	۱۸۸,۸۵۱	۱۷,۵
۴	سایر اشخاص حقیقی و حقوقی	۱۸۵,۹۸۴	۱۷,۳
۵	اتحادیه ها و تعاونی های عشایری	۳۱,۳۲۹	۲,۹
۶	شرکت سیمرغ	۲۹,۱۲۳	۲,۷
۷	شرکت نهاده های دامی جاهد	۱۸,۰۰۱	۱,۷
۸	اتحادیه ها و تعاونی های دامداران، گاوداران و گوسفندداران	۱۵,۹۴۵	۱,۵
۹	اتحادیه ها و تعاونی های ذرت کاران	۱۶,۲۰۰	۱,۵
۱۰	شرکت سرمایه گذاری و خدمات صنایع روستایی و عشایری جاهد	۱۱,۴۳۰	۱,۱
۱۱	اتحادیه ها و تعاونی های تولیدکننده خوراک دام	۶,۴۵۱	۰,۶
۱۲	اتحادیه ها و تعاونی های مرغداران	۵,۸۲۱	۰,۵
	مانده جو فروش نرفته	۱,۰۰۱	
	جمع کل	۱۰۷۸,۴۸۹	۱۰۰

ماخذ: شرکت پشتیبانی امور دام کشور

۶- قیمت تضمینی و قیمت عرضه در بورس

قیمت تضمینی محصولات زراعی در سال ۹۴-۹۵ توسط شورای اقتصاد طی نامه شماره ۲۱۶۷۷۴ مورخ ۹۴/۸/۱۱ از سوی سازمان برنامه و بودجه ابلاغ گردید. بر اساس این ابلاغ، قیمت تضمینی جو معادل ۱۰۰۲۸ ریال به ازای هر کیلوگرم با افزایش ۹ درصدی نسبت به سال قبل (۹۲۰۰ ریال) تعیین گردیده است.

با توجه به افت قیمت محصول جو در بازار، بعلت آغاز فصل برداشت و کاهش قیمت های جهانی که منجر به تشدید کاهش قیمت محصول مزبور شده، اقدامات ذیل با دستور وزیر محترم جهادکشاورزی صورت گرفت:

- واردات جو صرفاً با ارز متقاضی (طی نامه شماره ۰۲۰/۶۵۰۳ مورخ ۹۵/۳/۱۲ به بانک مرکزی)
 - عدم عرضه محصول جو در بازار توسط شرکت پشتیبانی امور دام کشور
 - استفاده از ظرفیت بازارسازان در کاهش غیرمنطقی قیمت محصول و جلوگیری از التهاب بازار
 - با توجه به تفاوت قیمت نسبتاً زیاد بین قیمت محصول جو وارداتی و قیمت تضمینی آن و بمنظور جلوگیری از ورود آن در چرخه خرید تضمینی، ضروری است تحویل محصول صرفاً از کشاورزان (تولیدکنندگان) دارای شناسنامه بهره برداری و براساس سطح زیرکشت و میزان تولید برآوردی در قالب سامانه صورت گیرد.
- باتوجه به میزان عرضه محصول در بورس، مابه التفاوت قیمت تضمینی و قیمت محصول جو در بورس کالای ایران جمعاً به مبلغ ۳۳۵۷ میلیاردریال تعیین شد که از محل انتشار اوراق مرابحه طی نامه سازمان برنامه و بودجه به شماره ۸۷۳۹۳۱ مورخ ۹۵/۹/۱۰ به مبلغ ۵۰۰۰ میلیاردریال بابت پرداخت بدهی های موضوع مابه التفاوت قیمت تضمینی جو و ذرت از ردیف ۱۴-۱۰۱۰۰۰ از طریق شرکت پشتیبانی امور دام کشور ۹۵ با تخصیص صددرصد پرداخت گردید.

۷- چالش های عرضه جو در بورس و پیشنهادات برای استمرار این روش

با توجه به بازخوردهای میدانی از استان های پایلوت، چالش ها و مشکلات عمده عرضه جو در بورس را می توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- تاخیر در پرداخت به حساب کشاورزان از سوی کارگزاربهای بورس کالا
- کمبود کارکنان برای انجام عملیات بانکی مربوطه از سوی بانک کشاورزی شعبه بورس کالا
- تفاوت زیاد قیمت جو در بازار آزاد با قیمت تضمینی مصوب
- محدودیت در تامین انبار در بعضی از استانها که همزمانی با خرید تضمینی گندم برای تامین انبار با مشکل مواجه شده است.
- عدم تامین به موقع تسهیلات مورد انتظار بازارسازها
- عدم تامین به موقع منابع مالی برای پرداخت مابه التفاوت عرضه در بورس و قیمت تضمینی
- محدودیت نیروی انسانی شرکت پشتیبانی امور دام در استانها و در حدمطلوب نبودن همکاری سازمان جهاد کشاورزی استانها برای در اختیار گذاشتن همکاران برای کنترل کمی و کیفی کالا
- استفاده از فضای باز بر تخلیه کالای یادشده توسط مقامات استانی که این کار درعمل باتوجه به شرایط نامساعد جوی و امکان بروز بارندگی امکان پذیر می باشد.
- با توجه به اینکه نیمه اول سال دوره تولید و نیمه دوم سال دوره مصرف محصول جو است، بخش خصوصی و تعاونی منابع مالی موردنیاز برای ذخیره سازی محصول یادشده را ندارند؛ که منجر به کم شدن تقاضا و کاهش قیمت محصول است.

➤ بسیاری از فعالان در امر تهیه و توزیع نهاده به دلیل نقدی بودن معاملات، شفاف بودن، ثبت رسمی آن، هزینه های متعلقه و مالیاتهای احتمالی در دوره های مالی بعدی از انجام معامله در بورس کالا امتناع می کنند.

با توجه به موارد فوق، پیشنهادات ذیل برای استمرار این روش ارائه می شود:

- اطلاع رسانی همگام با آموزش بهره برداران و ذینفعان بموقع درخصوص عرضه محصولات کشاورزی در بورس
- برجسته نمودن مزایای این روش برای کلیه دست اندرکان و ذینفعان
- تسهیل شرایط ورود تولیدکنندگان
- افزایش تعداد خریداران برای ایجاد فضای رقابتی
- تامین منابع مالی و سرمایه در گردش خریداران با تاکید بر مصرف کنندگان نهایی
- اتخاذ سیاستهای محدودیت واردات از قبیل کارآمدسازی تعرفه ها در زمان برداشت محصول بمنظور بهبود سطح قیمت های معاملاتی در بورس کالا و کاهش ضرر زیان دولت
- تامین منابع مالی موردنیاز برای فعالیت بازاریازان در بورس کالا

پیوست: بسترهای قانونی فعالیت بورس کالای ایران در حوزه محصولات کشاورزی

➤ بند و ماده ۹۹ قانون برنامه پنجم توسعه

ماده ۹۹- به منظور ارتقاء جایگاه بازار سرمایه در اقتصاد کشور و ساماندهی بازار متشکل اوراق بهادار اقدامات زیر انجام می‌شود. سایر تدابیر ساماندهی، مطابق ماده (۴) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴ است.

و - کالاهایی که در بورسهای کالایی به عنوان بازار متشکل، سازمان یافته و تحت نظارت پذیرفته شده و مورد داد و ستد قرار می‌گیرد طبق قوانین و مقررات حاکم بر آن بورسها عرضه شده و مورد معامله قرار می‌گیرد. عرضه، معامله، تسویه و تحویل نهایی کالاهای مذکور مشمول قوانین و مقررات مربوط به بازارهای غیرمتشکل کالایی نیست.

➤ ماده ۶، ۷ و ۱۸ قانون توسعه ابزارهای نهادهای مالی جدید

ماده ۶: ماده (۱۴۳) قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۳ اصلاح، تبصره (۱) آن حذف و تبصره های (۲) و (۳) به عنوان تبصره های (۱) و (۲) ابقاء گردید:

ماده ۱۴۳- معادل ده درصد (۱۰٪) از مالیات بردرآمد حاصل از فروش کالاهایی که در بورس های کالایی پذیرفته شده و به فروش می رسد و ده درصد (۱۰٪) از مالیات بردرآمد شرکتهایی که سهام آنها برای معامله در بورسهای داخلی یا خارجی پذیرفته می شوند و پنج درصد (۵٪) از مالیات بردرآمد شرکتهایی که سهام آنها برای معامله در بازار خارج از بورس داخلی یا خارجی پذیرفته می شوند، از سال پذیرش تا سالی که از فهرست شرکتهای پذیرفته شده در این بورسها یا بازارها حذف نشد هاند با تأیید سازمان بخشوده می شود. شرکتهایی که سهام آنها برای معامله در بورسهای داخلی یا خارج ی یا بازارهای خارج از بورس داخلی یا خارجی پذیرفته شود در صورتی که در پایان دوره مالی به تأیید سازمان حداقل بیست درصد (۱۰٪) سهام شناور آزاد داشته باشند معادل دو برابر معافیت های فوق از بخشودگی مالیاتی برخوردار خواهند شد.

ماده ۷: متن زیر به عنوان ماده (۱۴۳) مکرر و چهار تبصره ذیل آن به قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۶۶ الحاق می شود:

ماده ۱۴۳ مکرر - از هر نقل و انتقال سهام و حق تقدم سهام شرکت ها اعم از ایرانی و خارجی در بورس ها یا بازارهای خارج از بورس دارای مجوز، مالیات مقطوعی به میزان نیم درصد (۱۰٪) ارزش فروش سهام و حق تقدم سهام وصول خواهد شد و از این بابت وجه دیگری به عنوان مالیات بردرآمد و نقل و انتقال سهام و حق تقدم سهام و مالیات بر ارزش افزوده خرید و فروش مطالبه نخواهد شد.

کارگزاران بورس ها و بازارهای خارج از بورس مکلفند مالیات یاد شده را به هنگام هر انتقال از انتقال دهنده وصول و به حساب تعیین شده از طرف سازمان امور مالیاتی کشور واریز نمایند و ظرف ده روز از تاریخ انتقال رسید آن را به همراه فهرستی حاوی تعداد و مبلغ فروش سهام و حق تقدم مورد انتقال به اداره امور مالیاتی محل ارسال کنند.

ماده ۱۸: دولت مکلف است کالای پذیرفته شده در بورس را از نظام قیمت گذاری خارج نماید.

➤ ماده ۶، ۳۱ و ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی

ماده ۶: دولت مکلف است وظایف تصدی گری خود در خصوص اقدامات اجرائی خریدهای تضمینی، تهیه و توزیع کلیه نهاده های تولید، اقدامات اجرائی خرید، انبارداری و توزیع اقلام موردنیاز تنظیم بازار، اداره کشتارگاهها، آزمایشگاه های گیاهی و دامی (به جز آزمایشگاههای مرجع به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی و تصویب هیأت وزیران)، انبارها، سیلوها، سردخانه ها، صنایع تبدیلی و تکمیلی، امور اجرائی آموزشی، ترویجی و بیمه گری را متناسب با وظایف و اختیارات هر تشکل، به تشکلهای موضوع مواد (۲) و (۵) این قانون، مطابق با قوانین و مقررات مربوط واگذار نماید.

ماده ۳۱: از تاریخ تصویب این قانون، دولت موظف است حمایتهای قانونی خود از بهره برداران و تولیدکنندگان بخش کشاورزی و منابع طبیعی را با اولویت تولید محصولات زیر تنظیم و اقدام نماید:

الف محصولات راهبردی: محصولاتی که مستقیماً در امنیت غذایی نقش دارد و به این واسطه ضرورتاً باید در داخل کشور تولید شود.

ب محصولات ویژه: محصولاتی که بیشترین ارزش تولید را به ازاء نهاده های مصرف شده ایجاد می نماید و یا حلقه های بزرگتری در زنجیره ارزش ایجاد و می تواند محور رشد بخش کشاورزی باشد و یا با توجه به مزیت های صادراتی، حداقل ده درصد (۱۰٪) سهم بازار دنیا را در اختیار خود دارد.

پ محصولات خاص منطقه ای: محصولاتی که تولید آنها در کشور ممکن است همراه با مزیت نباشد ولی به واسطه شرایط خاص منطقه ای، تولید آنها اجتناب ناپذیر است و باید در جهت ایجاد مزیت برای آن محصولات اقدام نمود. ترکیب نوع محصولات در طبقه بندی فوق الذکر طی برنامه های پنج ساله توسعه کشور توسط وزارت جهادکشاورزی تعیین و ابلاغ می گردد.

ماده ۳۳: از تاریخ تصویب این قانون، علاوه بر اجراء قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی، در قالب بودجه های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار می شود.

تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می توانند محصولات خود را در بازار بورس تخصصی کالاهای کشاورزی عرضه نمایند. در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت، مابه التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت می گردد.

وزارت جهادکشاورزی مکلف است هر ساله متناسب با شرایط تولید و بازار، محصولات تحت سیاست خرید و قیمت تضمینی را انتخاب و اعلام نماید.

آئین نامه اجرائی این ماده حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیأت وزیران می رسد.

➤ ماده ۱۹ قانون نظام جامع دامپروری

۱۹- در صورت وجود مازاد تولید محصولات دامی اعم از خام و فرآوری شده دولت موظف است شرایط حضور تولیدکنندگان در بازارهای جهانی را تسهیل نماید همچنین زمینه های گسترش بورس کالاهای کشاورزی به محصولات دامی را فراهم نماید صادرکنندگان این محصول مشمول جایزه صادراتی نیز خواهند گردید.

قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در مردادماه سال ۸۹ در هیات دولت تصویب گردید.

آئین نامه اجرایی ماده ۳۳ قانون مذکور در آبانماه سال ۹۱ در هیات دولت تصویب گردید.

دستورالعمل اجرایی ماده ۳۳ در آذرماه ۹۲ توسط وزیر جهادکشاورزی بشماره ۰۲۰/۲۴۴۰ مورخ ۹۲/۹/۵ ابلاغ گردید.

دستورالعمل اجرایی ماده ۳۳ در مردادماه ۹۵ توسط وزیر جهادکشاورزی بشماره ۰۲۰/۱۴۳۸۳ مورخ ۹۵/۵/۲۶ ابلاغ گردید.

اجرای ماده ۳۳ قانون مذکور در فروردین ماه سال ۹۴ در دو استان کرمانشاه و خوزستان توسط کمیسیون اقتصاد دولت تصویب شد.

کلیه حقوق معنوی این گزارش متعلق به معاونت برنامه ریزی و اقتصادی بوده و دیدگاه دفتر امور اقتصادی را منعکس می کند و استفاه از آن تنها با ذکر مأخذ بلامانع می باشد.

نشانی: خیابان طالقانی- نرسیده به پل حافظ- ساختمان مرکزی وزارت جهاد کشاورزی- طبقه ششم تلفن: ۳-۴۳۵۴۴۶۰۱
نمبر: ۸۸۱۹۹۸۶۶ پست الکترونیک: facility@agri-jahad.ir وبسایت: http://facility.agri-jahad.ir